

hány évvel ezelőtt Kardos Ferenc komédiája, az *Egy örült éjszaka*.) A vasút alkalmas közeg arra, hogy a háztáji-életmód, a felelőtlen nemtörődomség katasztrofális következményeit jól láttassa. A vasút ugyanis veszélyes üzem, s a nem szigorúan ellenőrzött vonatok könnyen egymásba rohanhatnak.

Lehet, hogy csupán a véletlen sajátos játéka, de valószínűnek tetszik, hogy a forgatókönyvíró Simonffy András kedvelt moziélményei közé tartozik Jiri Menzel immár klasszikus „vonatos-filmje”. A cseh kisváros vasútállomását persze más történelmi korbba — a jelenbe — valahová Győr és Pest közé helyezte át. Almamellék állomásfőnöke, forgalmistája és pénztároskisasszonya azonban minduntalan cseh elődeik képét juttatják eszünkbe. Itt az állomásfőnök galambok helyett disznókat tenyészt, és a kacér távirásznő, Zdenička magyar kolléganője, Klárilka inkább csak meztelen vállát

Bodrogi Gyula



meg szép hosszú combjait mutogatja, és a bélyegző helyett legfeljebb csókkal pecsételik meg gömbömbömböket felé.

Hrabal, a *Szigorúan ellenőrzött vonatok* írójának hőseivel Simonffy másfajta játékot játszik. „Az én álomlásom az én váram”-elvet valló és gyakorló állomásfőnök irodájába egyszercsak betoppan egy hosszúhajú, farmennadrágos fiatalember, akit potyautasként szállítottak le a vonatról. Az „illetékesek” rögtön vallatóra fogják, kihallgatólámpával próbálják megtörni csodálkozó értetlenségét, s mint valamilyen titokzatos bűnnel gyanúsított „egyént” a forgalmi irodából alkalmi börtönébe előléptetett szobácskában fogva tartják. E kezdet után azt hihetnénk, egy mulatságos abszurd játékba csöppentünk, amely az apróska kis hatalommal való visszaélés örületével veszi kezdetét.

A folytatásra azonban hiába várunk. Az örült éjszaka után józan reggelre ébredünk, s ifjú hősünkkel együtt elnagyolt vonásokkal megrajzolt szatírába illő figurák arcképcsarnokában találjuk magunkat. A fiatalságot elvből gyűlölő, a hosszúhajúakban felforgatót gyanító főnök, aki titokban aktfotókban gyönyörködik, s közben az erkölcsről prédikál; a leginkább kávéfőzéssel foglalatосkodó titkárnő, a szó szoros értelmében vett „mindenes” kisasasszony; a főnököt megvető, s a kínálkozó bosszúra szomjazó megaláztatott beosztott — mind jó ismerőseink újságcikkekből, rádiókabarék-ból. A film alig-alig színezi ezeket a régi portrékat. S miközben hőseink elkártyázzák az állomást, a kasszával és a pénztárosnővel együtt, az előre nem jelzett vonatok egymásba rohannak.

Kár, hogy Zsombolyai nem kapott firappansabb irodalmi anyagot a kezébe. Megpróbálja kiegyenlíteni a műfajbeli kavarodást, s ez elsősorban színészvezetésben sikerül. A képtelen helyzeteket és a túlkarikírozott szituációkat is magától értetődő természetességgel játsszatja. A legkelleme-sebb meglepetés a forgalmista: Bodrogi Gyula, aki ezúttal elhagyta közönség-kedvenc mosolyát. Megaláztatását némán tűri, behúzott nyakkal, összeszorított foggal várja a főnök



Tomanek Nándor és Kiss Mari

bukását. Tomanek Nándor az állomásműködés szerepében a hivatalos közege méltóságát viselő pitiáner vidéki kényúr. A legizgalmasabb alakítás Kiss Marié, aki — bizonyára Ragályi Elemér kamerájának jóvoltából is — furcsa színeket, titkokat sejtet a jobb gavallérokra érdemes kisvárosi nagyvilági hajador szerepében. A passzivitásra ítélt potyautas, Szikora János — civilben színházrendező-szakos főiskolás —, kellő csodálkozással, és a mi nézői kíváncsiságunkat is képviselve szemléli az egyre kevésbé érdekes kalandokat.

Zsombolyai azonban sajnos mégsem tud igazán mit kezdeni soványka történetével. Nem képes fölpörgetni a nemlétező fordulatokat, hiszen az abszurd játék szellemes csavarintásait Simonffy nem írta meg. Ahhoz, hogy igazán élvezhető legyen ez a forgalmista irodában játszódó kamaradarab, újabb és újabb meg-

lepetéseknek kellene követniük egymást, mert különben a film menthetetlenül érdektelenné válik.

Mindnyájan tapasztaljuk és hivatalos jelentésekből is értesülhetünk róla: bizony előfordul, hogy figyelmetlenül kezelik a „váltókat” és a felelősök saját kis melléküzemeikkel vannak elfoglalva, ahelyett, hogy a „menetrendre” ügyelnének. Az előre nem jelzett vonatok láttán aztán tehetetlenül szemlélik a látható és kevésbé látványos összeütközéseket. Nemcsak a vasúton. A képzeletbeli jelzőtáblák az irodákban, az építkezéseken meg a gyárakban is jeleznek. Zsombolyai jól tette, hogy megnyomta a filmbeli riasztócsengőt. Ahhoz azonban, hogy igazán felelőségre ébresszen bennünket, sokkal hatásosabban, erőteljesebben kell szólania. Hiszen mindnyájan szeretnénk biztonságosan utazni.

SZÉKELY GABRIELLA